

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Welkom bij het webinar

Wind op zee

We gaan om 13:30 uur van
start!

Dinsdag 14 februari 2023

Programma VAWOZ 2031-2040

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Jeanette Veurman - Programmamanager

Programma VAWOZ 2031-2040

- › Het Rijk onderzoekt samen met provincies, TenneT, Gasunie, Rijkswaterstaat, consultants en **in samenspraak met u (omgevingspartijen)** wat kansrijke aanlandalternatieven (**elektriciteit, waterstof**) zijn om windenergie in de periode 2031-2040 naar land te brengen, met een doorkijk naar 2050.
  - › Aanlandalternatieven:
    - › Platform op zee (in het windenergiegebied)
    - › Verbinding: stroomkabel of waterstofleiding
    - › Converterstation of waterstofstation op land
    - › Elektrolyser

Doel na programma procedures te starten voor ruimtelijke inpassing en vergunningen. Streven per beoogde aanlandverbinding **één alternatief in procedure** (trechtering in programma VAWOZ).

Te onderzoeken locaties

2031-2040

Aantal uitgangspunten Programma:

- › 29 GW aanlanden > **orde grootte** ca 10 kabels + 2 waterstofverbindingen 2031-2040 – enige overdimensionering
- › Zo dicht mogelijk bij de vraag/industrie aan de kust aanlanden
- › Aansluiten op hoogspanningsnet + nationaal waterstofnetwerk
- › Op verzoek bekijken we rechtstreekse aansluiting bedrijven/elektrolyzers
- › Hergebruiksmogelijkheden gasinfra op zee mee nemen (in onderzoek)
- › Zoveel mogelijk gebundelde aanleg van infrastructuur op zee en land
- › Houden rekening met ecologische draagkracht/zoveel mogelijk mijden ecologisch kwetsbare gebieden en beperken ecologische effecten
- › Sluiten aan bij het Noordzee Akkoord

Aanlanding en elektrolyse

- › Geografisch combineren van vraag en aanbod belangrijk > transportinfrastructuur beperken
- › Analyses Programma Energie Hoofdstructuur (PEH): aanzienlijke maatschappelijke voordelen grootschalige elektrolyse op land nabij aanlanding van WOZ.
- › Elektrolyzers doen beroep op dezelfde locaties/fysieke ruimte, aansluitcapaciteit en omgevingsacceptatie als aanlandlocaties (converterstations /waterstofstations)
- › Gebieden integraal bekijken (aanlandingen + elektrolyzers) > wens omgeving + betere oplossingen
- › Elektrolyse op zee kansrijk naast elektrolyse op land

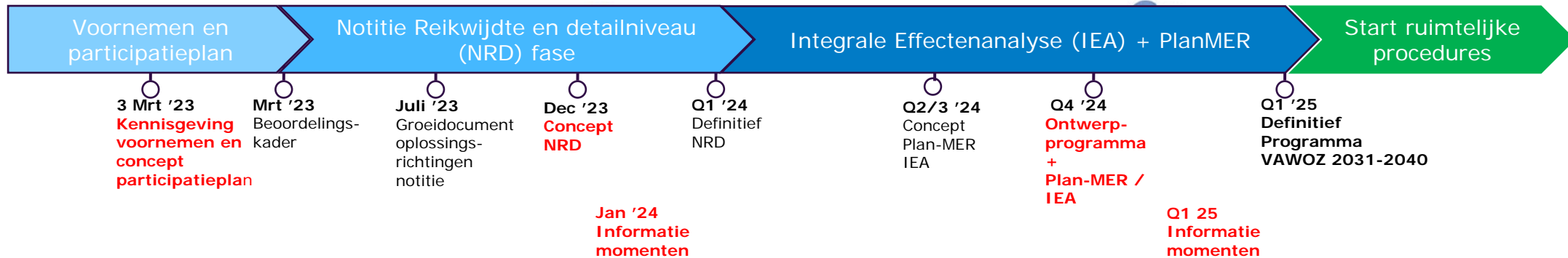
Aanpak programma

- › Eén landelijk programma maar gebiedsgerichte invulling (samenhang ontwikkelingen regio)
  - › Noord-Holland - Hans Olsthoorn
  - › Zuid-Holland + Delta Rijn Corridor - Eward Heijmans
  - › Zeeland – Roel Jansen
  - › Noord-Nederland (PAWOZ Eemshaven) – Olaf Herfst
  - › Noordzee - landelijk programmateam
- › Regionale organisatie naast landelijke VAWOZ organisatie (m.u.v. Noordzee):
  - › Projectleider + projectteam (EZK, provincie, TenneT, Gasunie, RWS)
  - › Ambtelijke en bestuurlijke overleggen
  - › Werksessies met omgeving, informatieavonden, gesprekken

Planning op hoofdlijnen

Participatie:

Werksessies, gesprekken en informatiemomenten gedurende hele proces

Informatie:

VAWOZ-website, wind op zee nieuwsbrief, vawoz@minezk.nl, (social media)

Besluitvorming bewindslieden programma + te starten procedures:

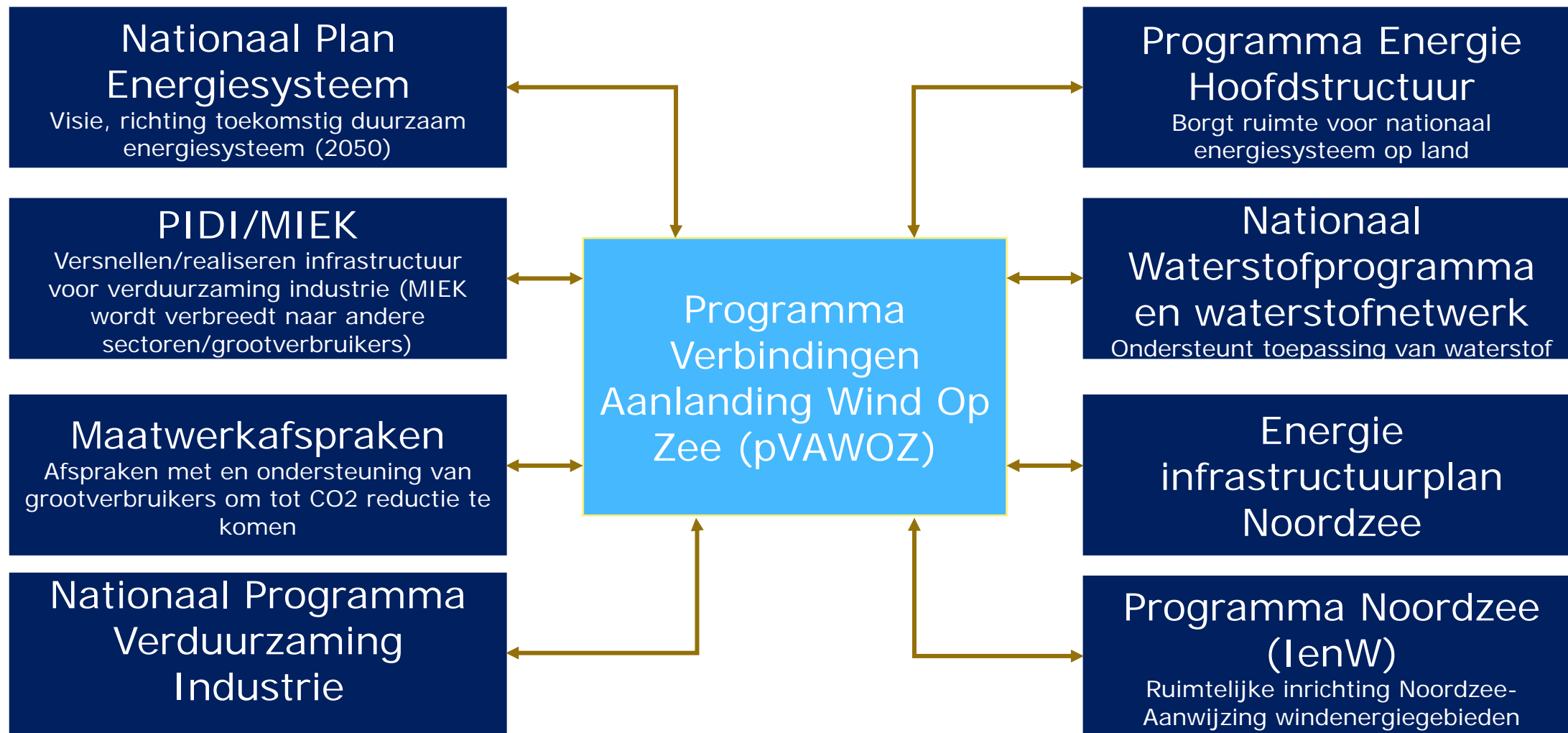
Onderzoeksresultaten, input omgeving, advies cie. m.e.r., advies bestuurlijk overleg provincies, Noordzeeoverleg, advies Omgevingsberaad Wadden, besluit Bestuurlijk Overleg Wadden

Relatie met andere programma's

Belangrijke punten proces

1. Laaghangend fruit is op. Ruimte steeds schaarser > samengaan met andere ruimtelijke belangen
2. Onzekerheden ontwikkeling energiesysteem
3. Samenhang borgen met andere ruimtelijke ontwikkelingen en programma's
4. U/omgeving zich voldoende gehoord en betrokken voelt in het pVAWOZ proces ten behoeve van de tijdige verduurzaming van de industrie/energievoorziening > Publicatie voornemen en concept-participatieplan 3 maart

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Alvast hartelijk dank voor uw
vragen & input!!!

VAWOZ@minezk.nl

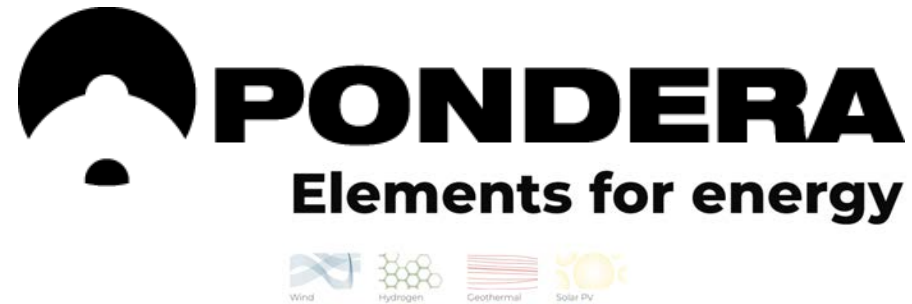
[Programma verbindingen aanlanding wind op zee \(VAWOZ\) 2031-2040 \(rvo.nl\)](https://www.rvo.nl)

Programma Verbindingen Aanlanding Wind op Zee (VAWOZ) 2031-2040

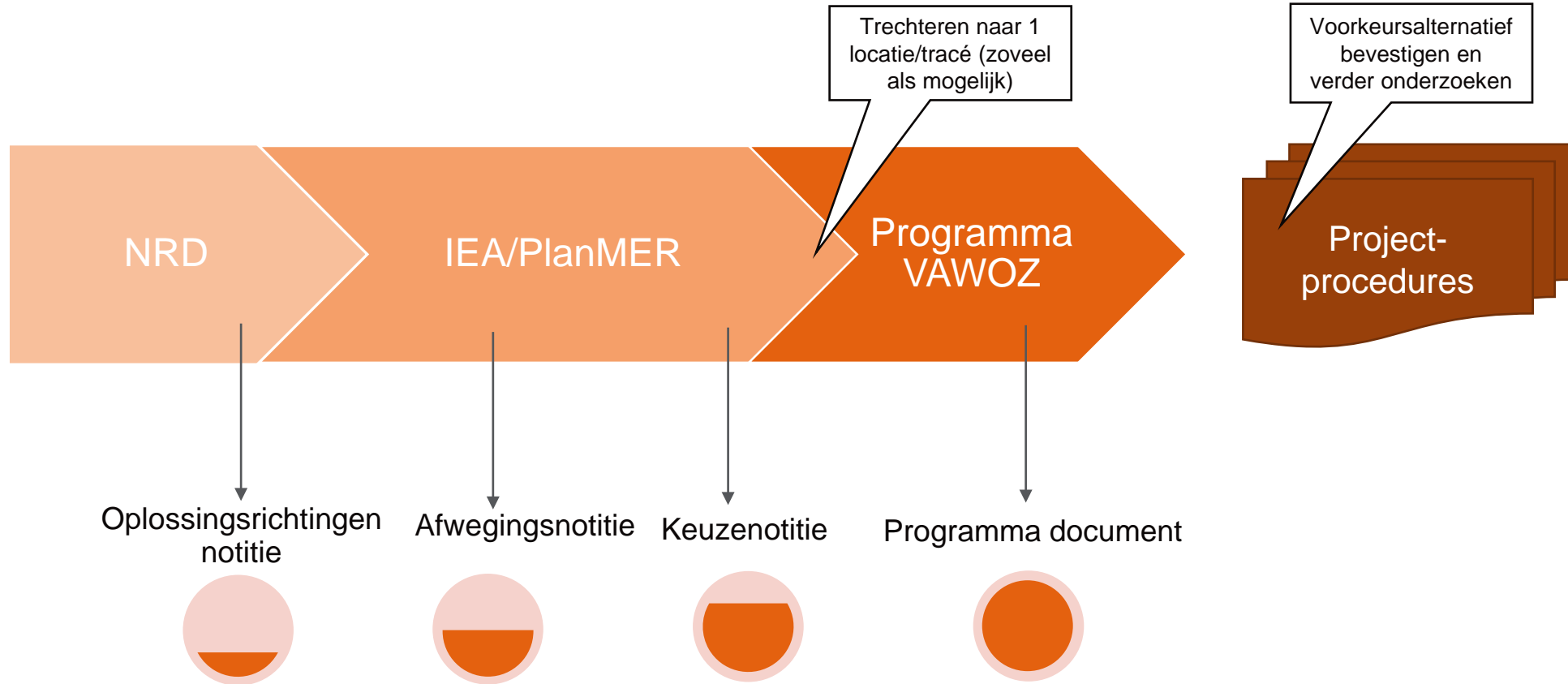
Webinar

14 februari 2023

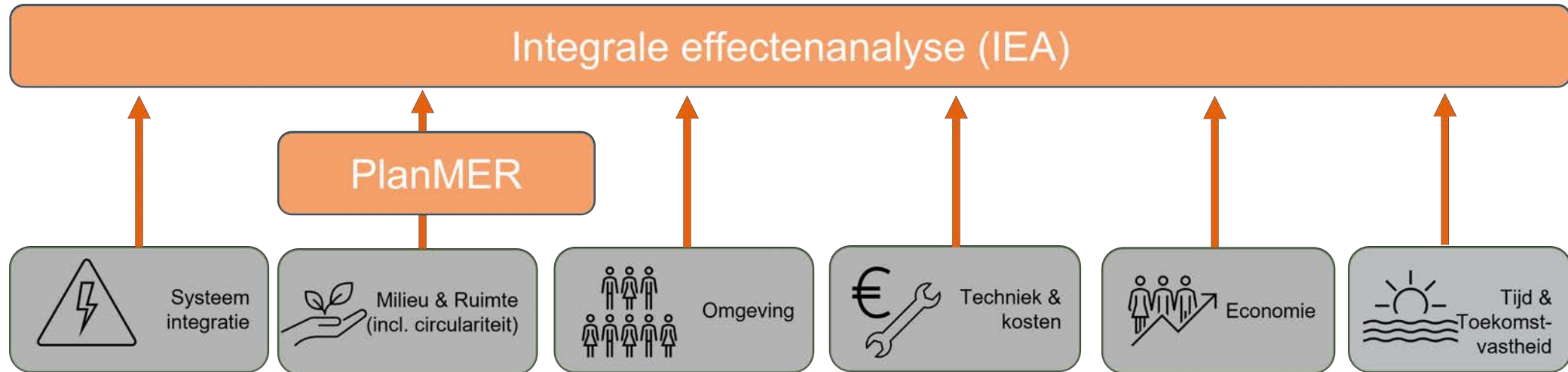
1. Voorstellen consortium ABCP

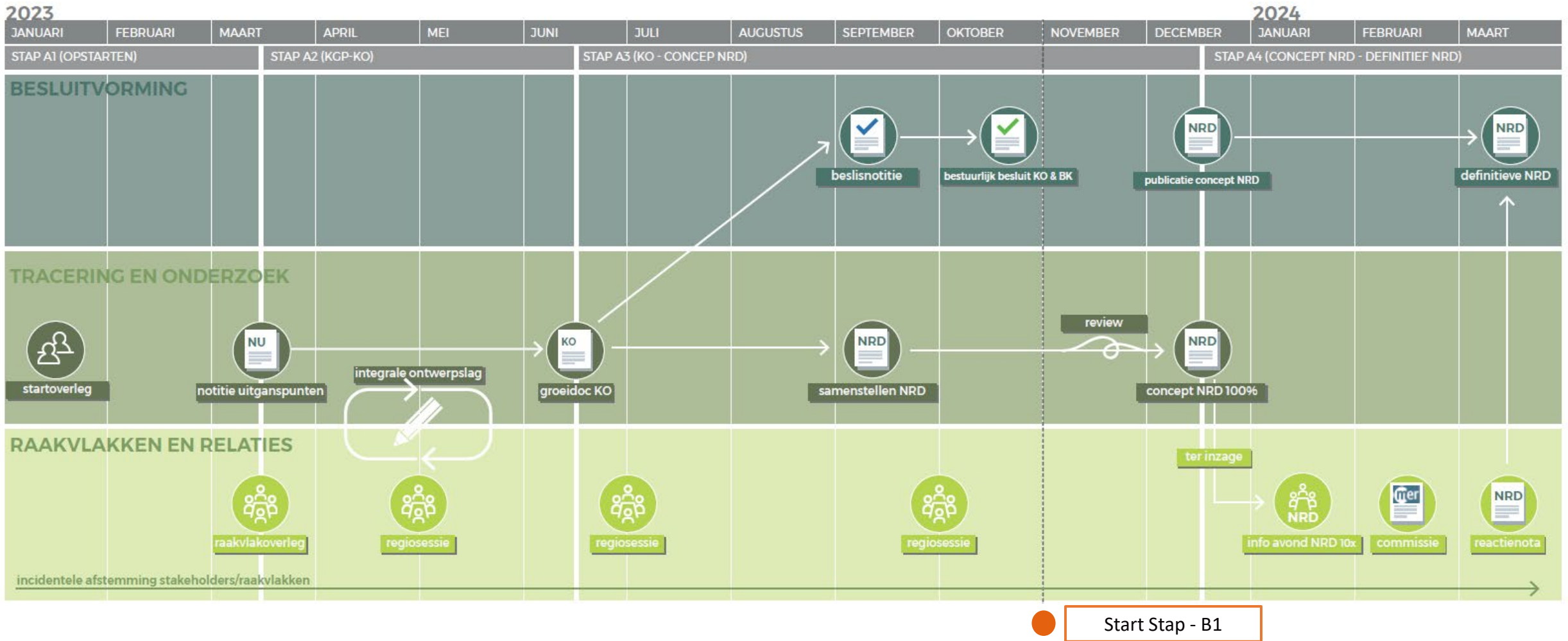
2. Wat gaan we doen?

3. Beoordelingsmethodiek

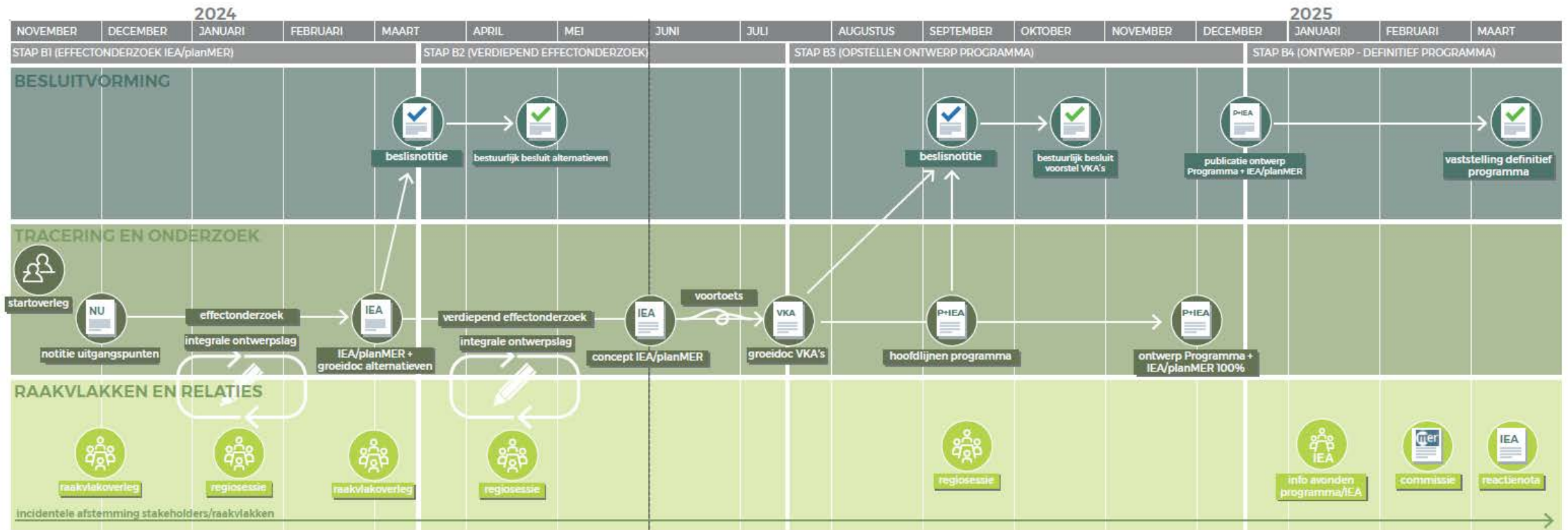

4. Planning eerste fase

5. Planning tweede fase

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

Partiële Herziening Programma Noordzee 2022-2027

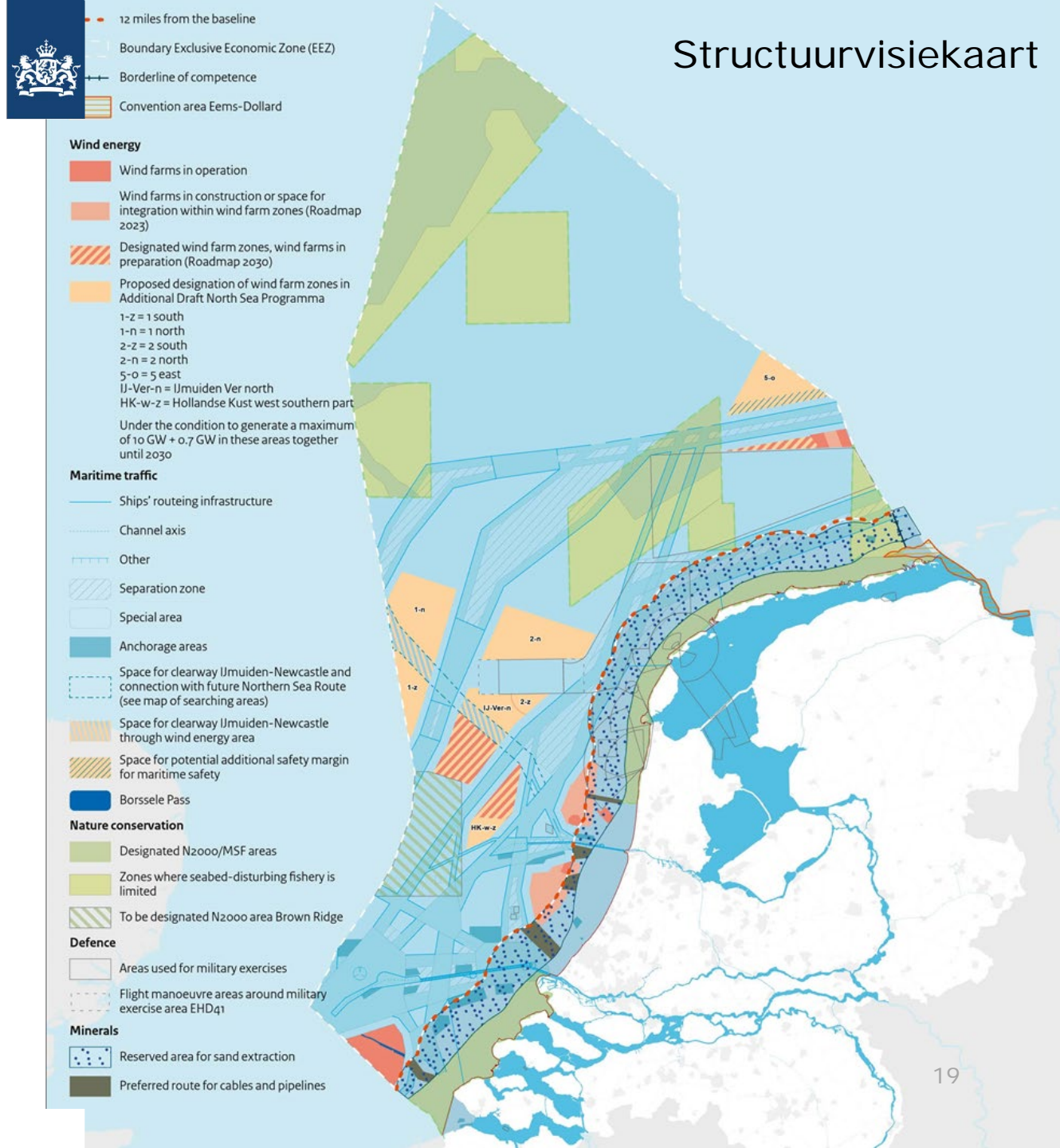
De verkennende fase

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

Titus Hielkema

Programma Noordzee 2022-2027

- › Beschrijft het beleid voor de Noordzee en de structuurvisie
- › Integrale belangenafweging t.a.v. windenergiegebieden
- › Ruimte gereserveerd voor 21 GW aan windenergiegebieden tot 2031
- › Aankondiging Partiële Herziening voor de aanwijzing van windenergiegebieden na 2031

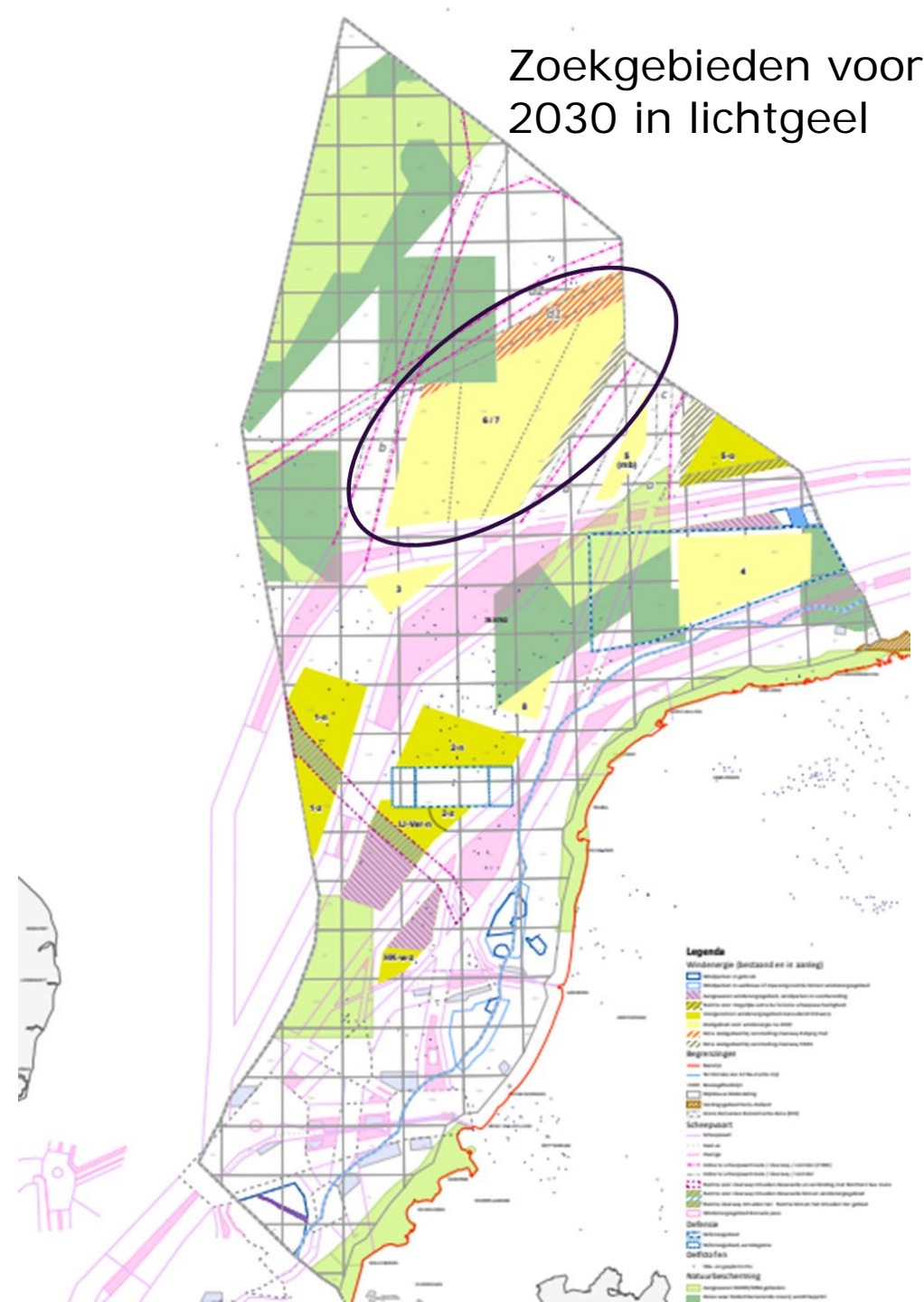

Zoekgebieden voor na
2030 in lichtgeel

Partiële Herziening (PH), verkennende fase

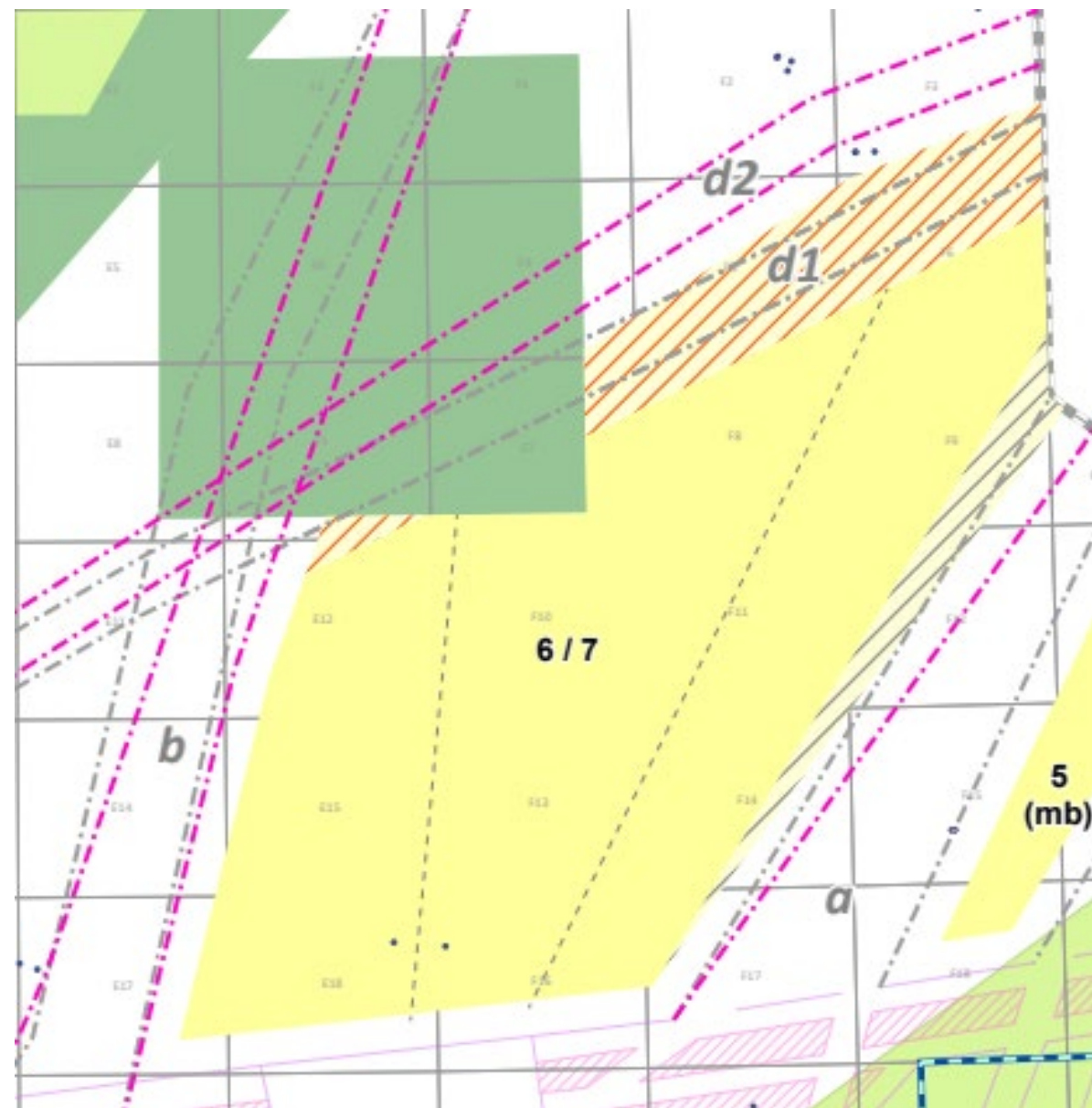
- › Onderzoeksopgave PH is uitgebreid door toegenomen noodzaak energie-onafhankelijkheid
- › Voorbereiden op nog nader te onderbouwen energievraag
  - Onderzoeksopgave: 50 GW in 2040 → extra ruimte voor 29 GW
- › Nagaan welke andere opgaven nodig zijn om mee te nemen in PH
- › Focus op zoekgebied 6/7 = sleutelgebied → Omcirkeld gebied
- › Bewindspersonen bepalen in voorjaar '23 over ambitie, scope, fasering en tijdspad PH

Begrenzing zoekgebied 6/7

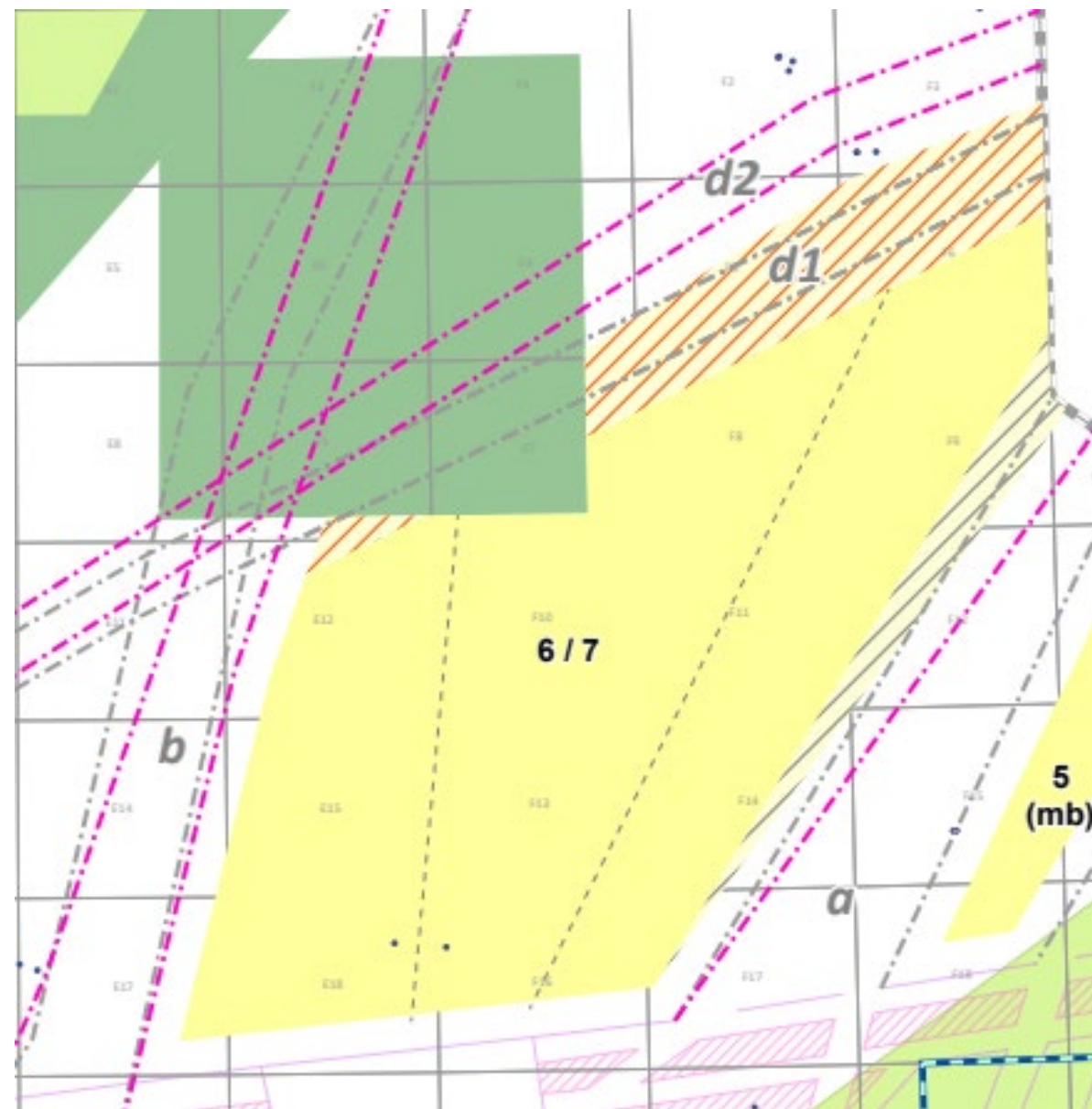
- › Begrenzing wordt bepaald door scheepvaartroutes en Centrale Oestergronden
- › Belangrijk om scheepvaartveiligheid en bereikbaarheid te borgen

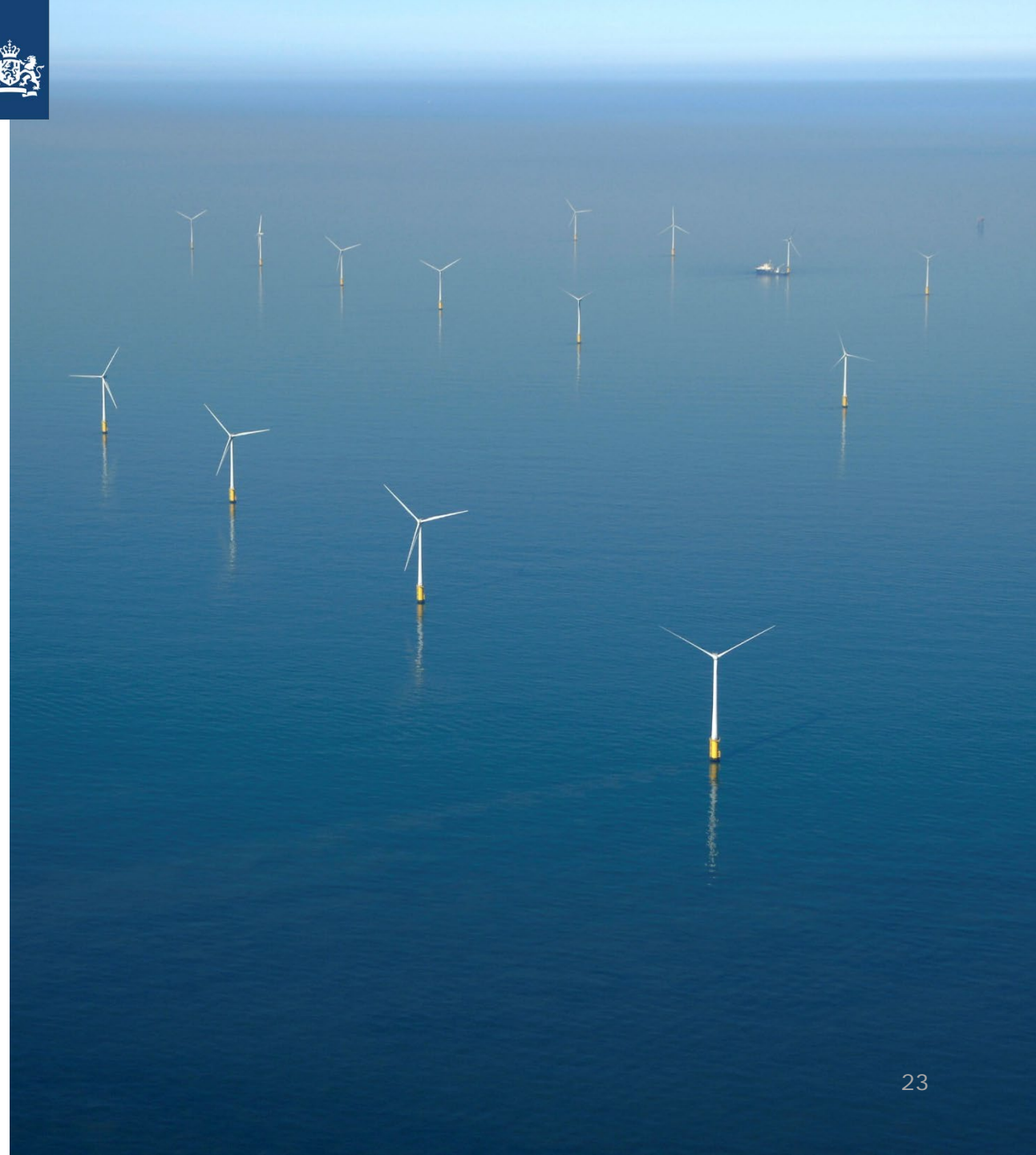
Expertsessies en Quick scans

- › Inschatting ecologische effecten: kwetsbare soorten en zones
- › Mijnbouwbelangen
- › Visserij-opbrengsten
- › Ruimte voor energie-infrastructuur
- › Gebiedsindelingen die gunstig zijn om zog-effecten te beperken

Bedankt!

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Korte pauze

We zijn zo bij u terug met
het 2^e deel van het
webinar

Wind op zee

Dinsdag 14 februari 2023

Windenergie op de Noordzee

> Het aandeel wind op zee zal doorgroeien

- Rond 2030 ca 21 GW
- Rond 2040 ca 50 GW*
- Rond 2050 ca 70GW*

*Dit is een onderzoeksopgave/belangenafweging die gemaakt wordt in het Programma Noordzee 2022-2027

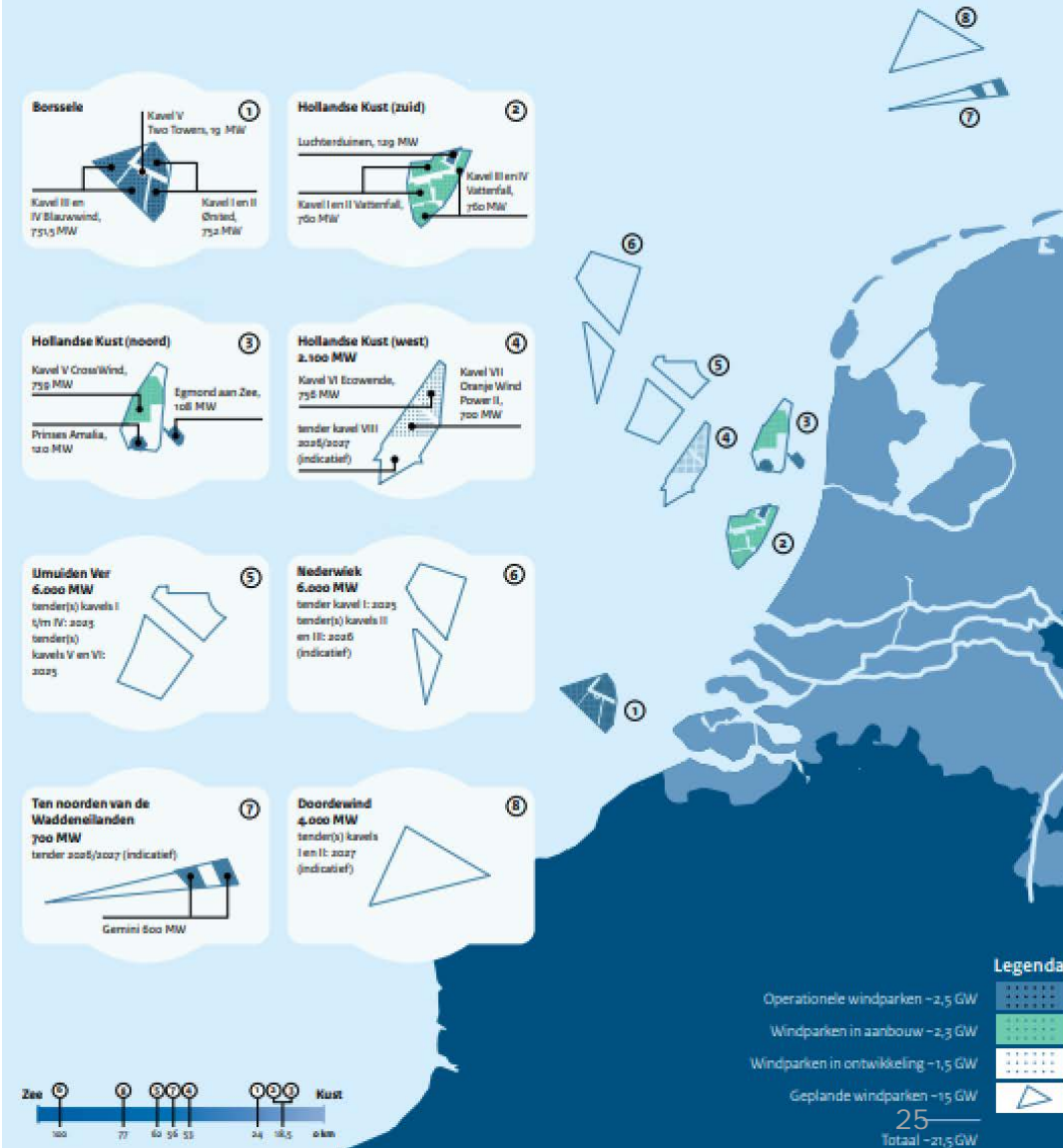
> Routekaart Windenergie op zee 2030/2031

- Concrete projecten voor komende jaren

> Visie kabinet: kamerbrief september 2022

- Aankondiging van het Energie Infrastructuur Plan Noordzee 2050

Routekaart Windenergie op zee

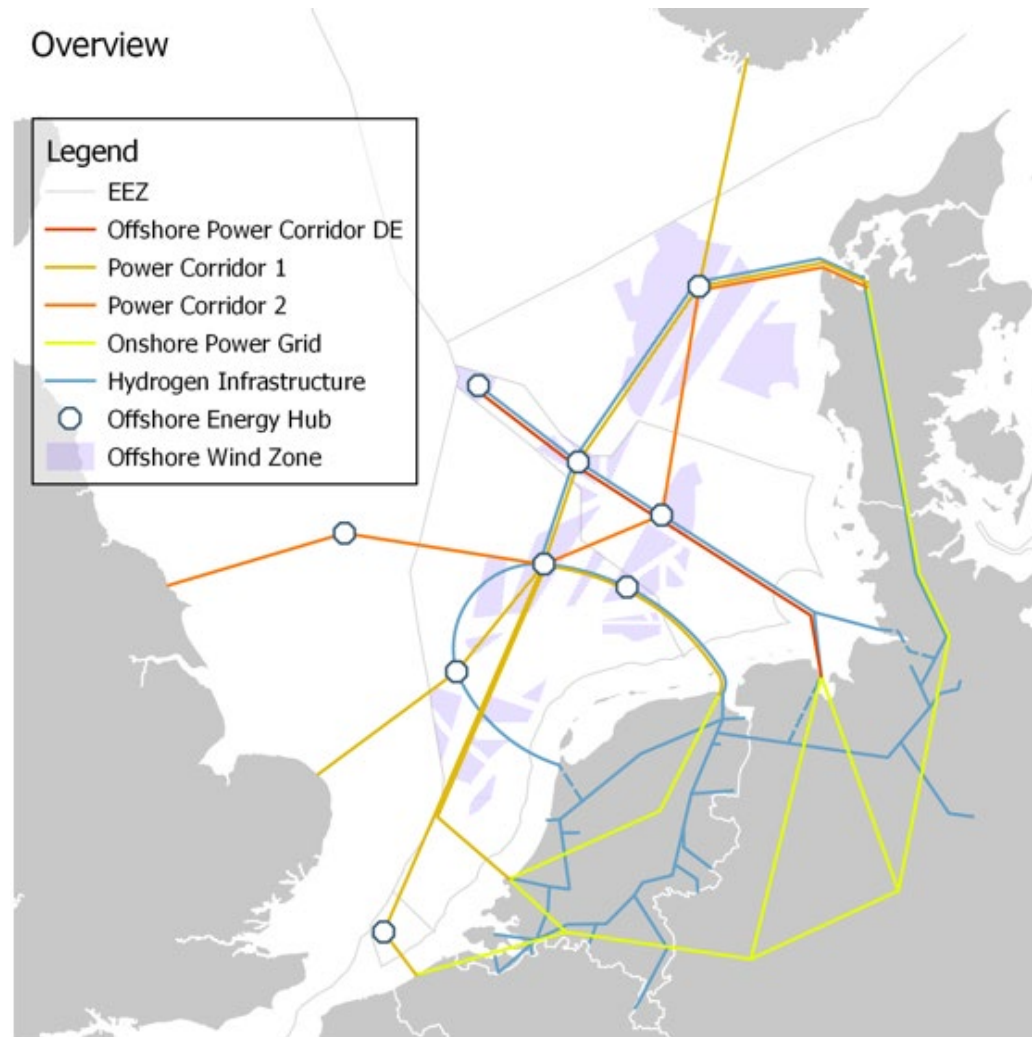

Toekomst van windenergie op zee

- › Waarom energieknooppunten ('hubs') op zee?
  - De windenergiegebieden die na 2030 ontwikkeld worden zijn groot en liggen ver uit de kust: radiaal aansluitingen relatief duur.
  - Naast elektriciteit zijn ook 'groene moleculen' nodig. Moleculen zijn ook goedkoper te vervoeren: waterstofproductie op zee kan zo bijdragen aan verminderen van aanlandingsdruk door (her)gebruik van pijpleidingen.
  - Een elektriciteitsvoorziening met veel zon en wind heeft een grotere behoefte aan stabilisatie: meer verbindingen met omliggende Noordzeelanden (Esbjerg/NSEC) en energieopslag.

Impressie: Energie infrastructuur

Energie Infrastructuur Plan Noordzee 2050

Doel: Het doel van het EIPN is om een richtinggevend beeld te schetsen hoe de verdere doorgroei van het energiesysteem op de Noordzee er na 2030 uit kan zien.

Inhoud: Wat is het EIPN?

- › Strategische visie over de benodigde infrastructuur.
- › Overzicht van de noodzakelijke internationale connecties.
- › ‘Proof of concept’ van eerste grootschalige energieknooppunt.
- › Richtinggevende verhouding tussen elektriciteit en waterstof.
- › Fasering in de tijd: welke infrastructuur is wanneer nodig.
- › Kaart met overzicht van de capaciteit en verbindingen.

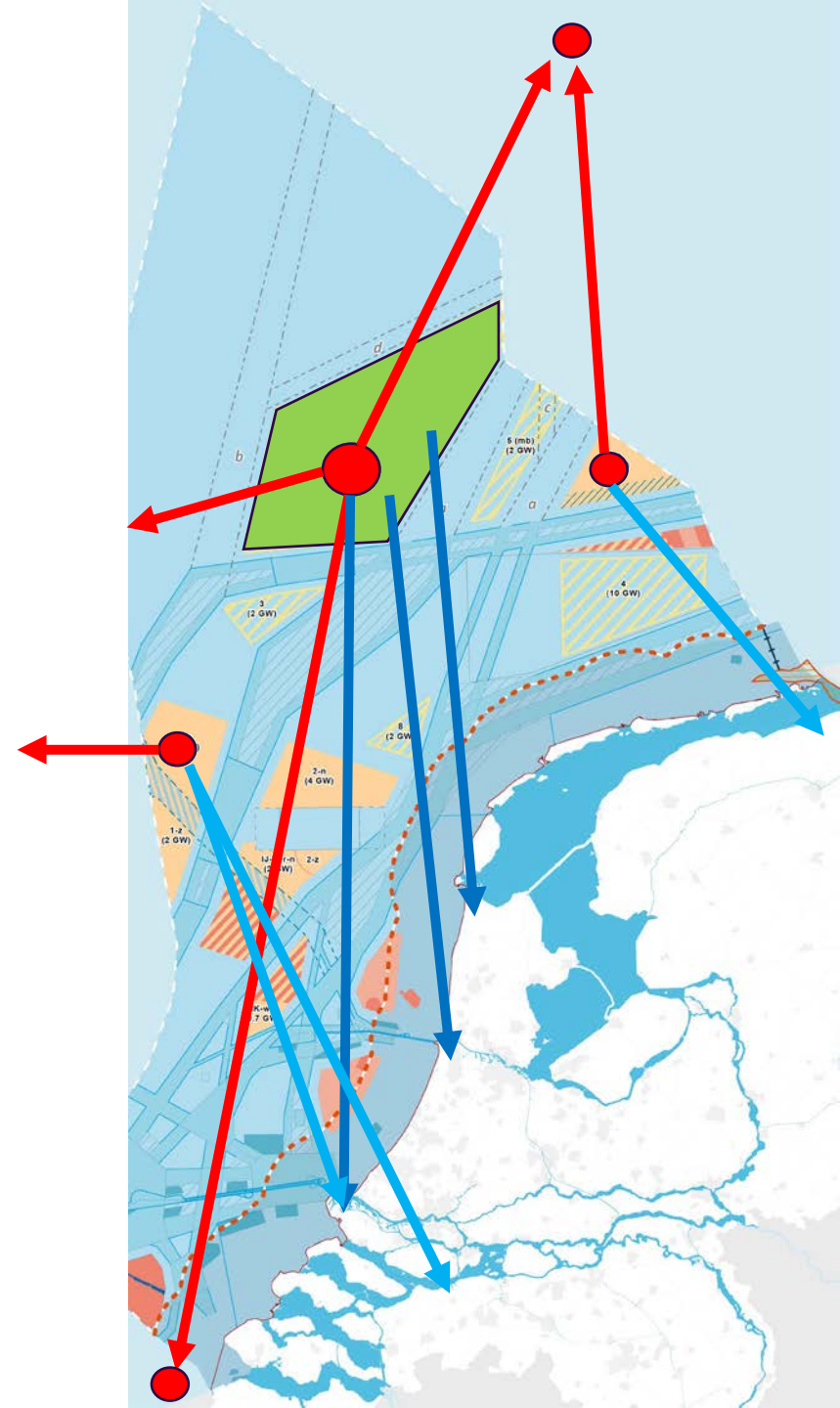
Besluiten: Het EIPN moet inzicht geven in de te maken politieke keuzes:

- Ter voorbereiding van de realisatie.
- Keuze voor constructievormen (platformen/eiland).
- Het (deels) hergebruiken van bestaande aardinfrastructuur.
- Duidelijkheid over de rolverdeling bij energiehubs (TSO/HNO/marktpartijen/overheid).

Afbakening EIPN met andere programma's (op hoofdlijnen)

- › EIPN:
  - Vormgeving energieknooppunten ●
  - Internationale verbindingen →
  - Verbindingen naar (knooppunten van) omliggende landen
- › VAWOZ:
  - 2030 PAWOZ →
  - 2040 VAWOZ →
  - Verbindingen naar het vasteland
- › Partiële herziening programma Noordzee 2022-2027
  - Aanwijzen windenergiegebieden ▭

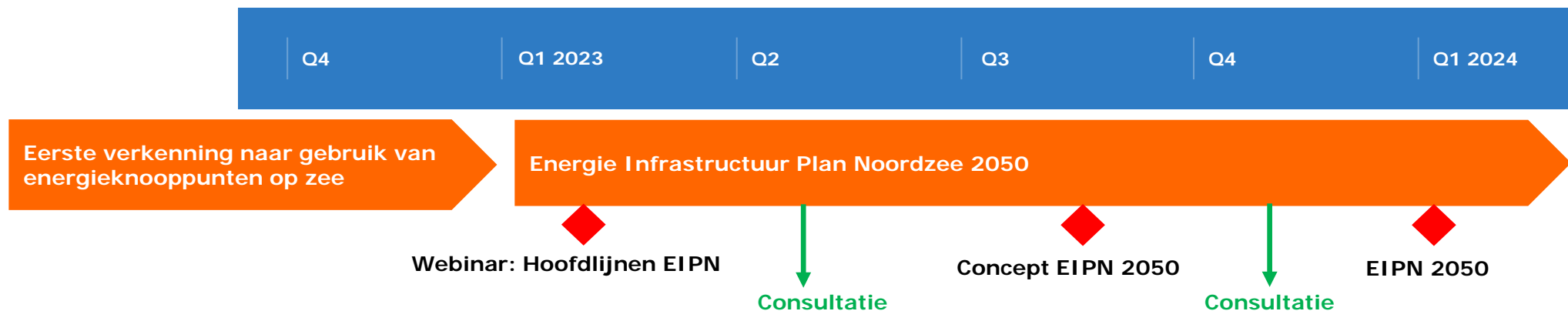

Proces & Tijdlijn

Proces

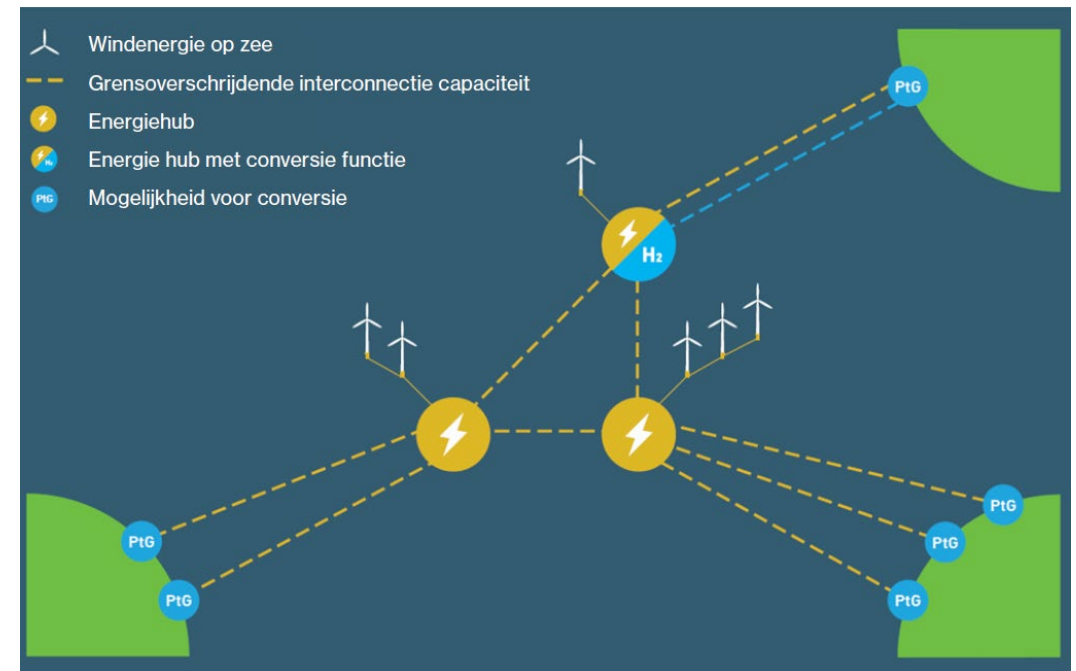
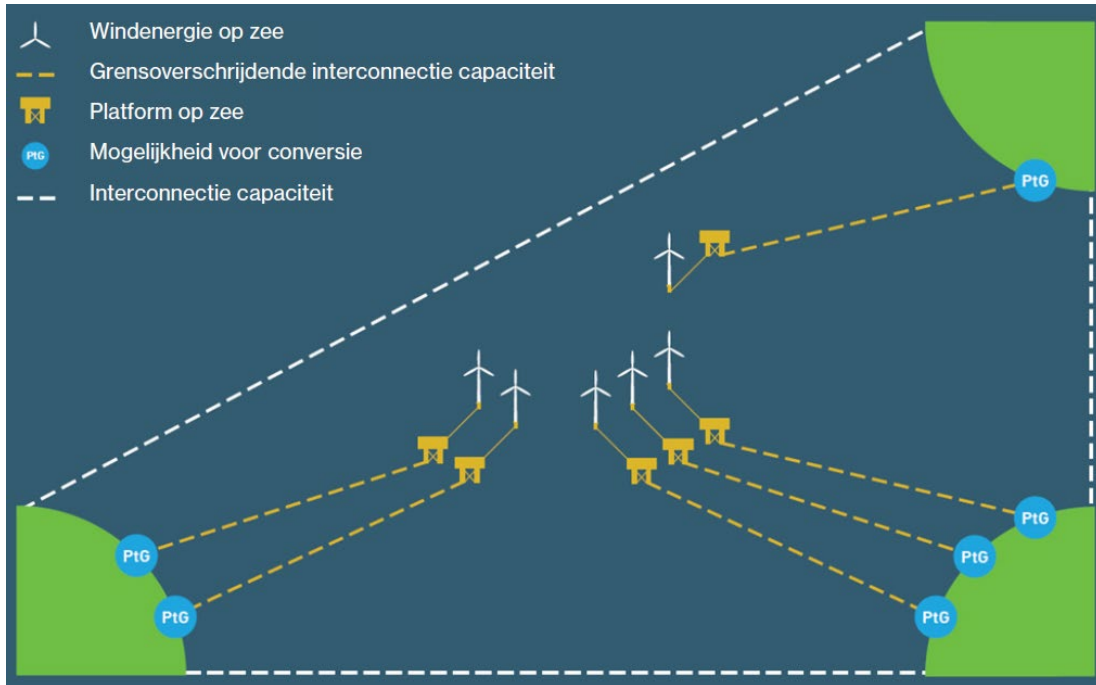
- > Interactief, meerdere consultaties rondes.
- > Speciale rol voor Tennet, Gasunie en Energie Beheer Nederland (EBN): Concept energieknooppunt ontwikkelen, waterstof infrastructuur, en hergebruik van aardgasinfrastructuur.
- > Gefaciliteerd door een consultant.

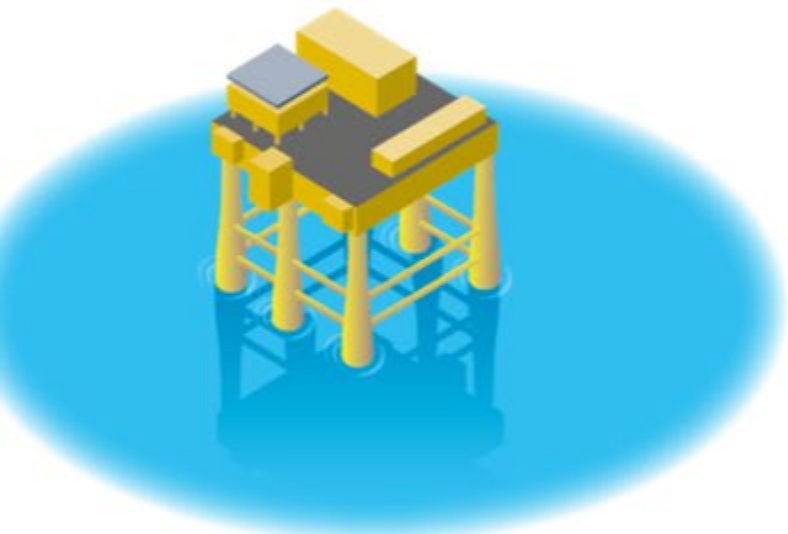
Tijdlijn

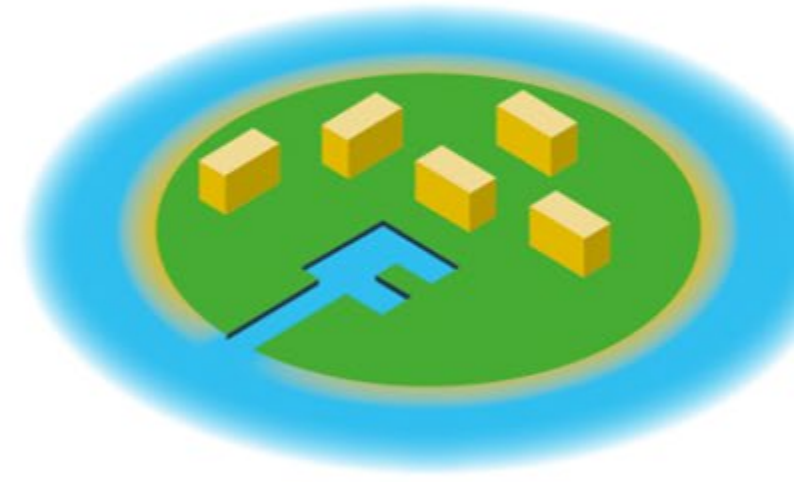
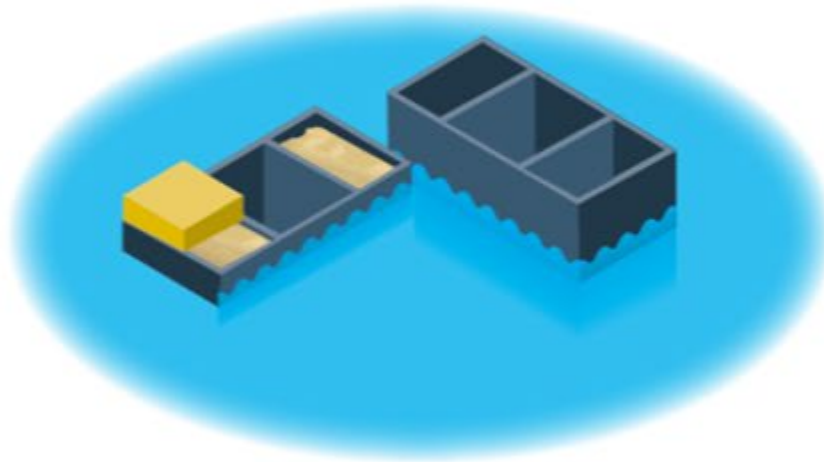

Van radiaal naar knooppunten (hubs)

Platform

Eiland

Functie energieknooppunten:

Verzamelen

Verbinden

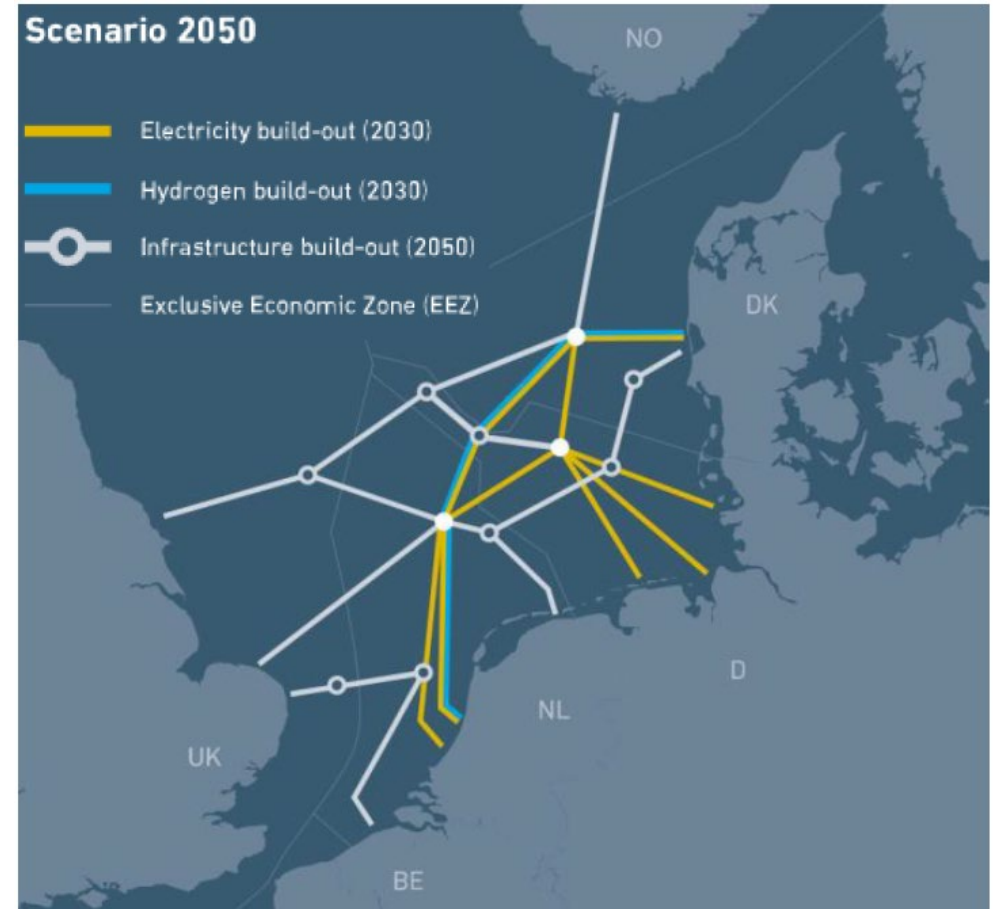
Omzetten

Internationaal samenspel van elektronen en moleculen

Nieuwe aanpak nodig

- ❑ Internationaal
- ❑ Systemintegratie
- ❑ Robuustheid, flexibiliteit en modulariteit
- ❑ Doorontwikkeling standaarden en techniek nodig
- ❑ Randvoorwaarden op vlak van regelgeving

Impressie

Samen op weg naar het toekomstig energiesysteem

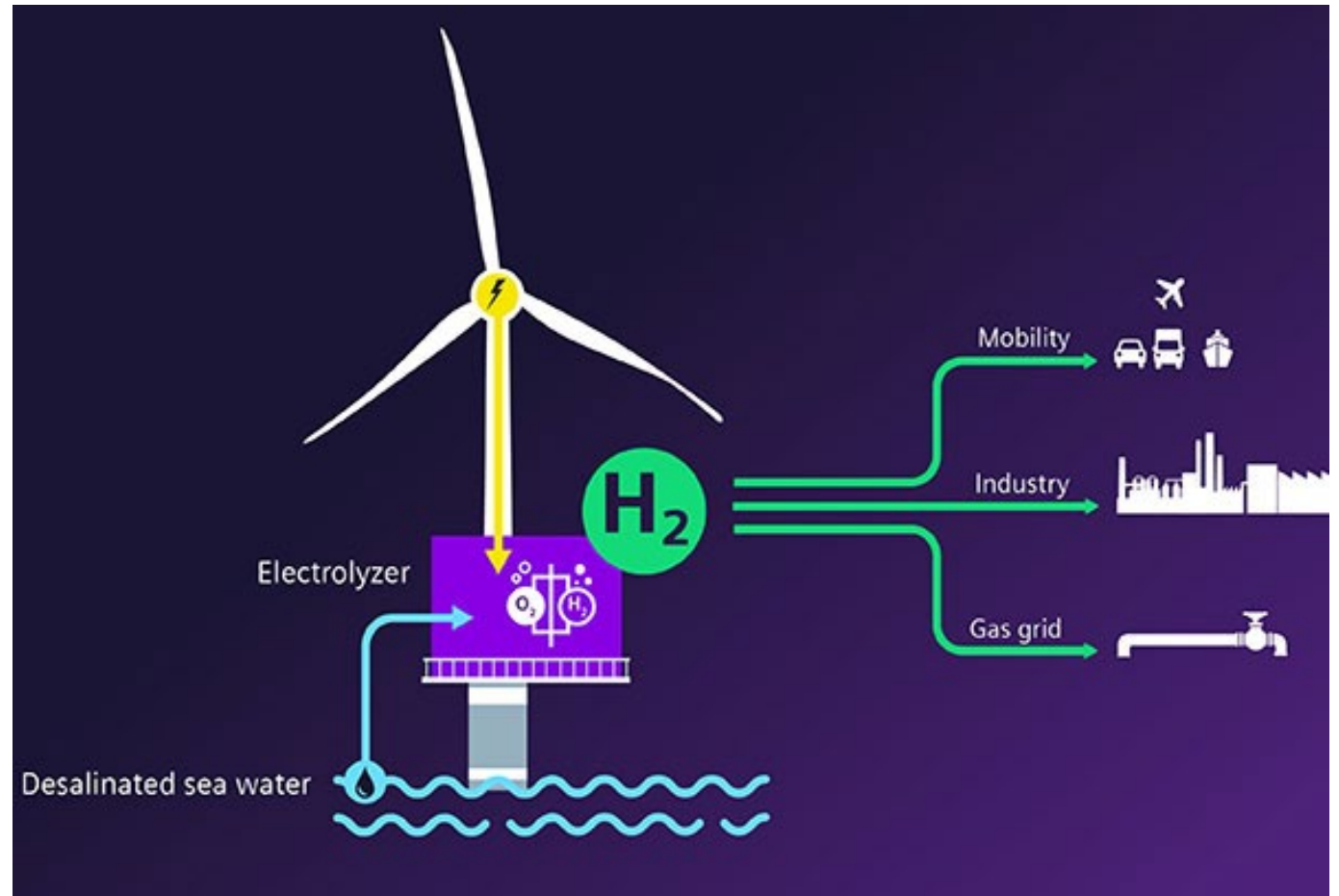
- ❑ Benut leercurve van de eerste projecten
- ❑ Ontwikkeling samen met stakeholders
- ❑ Europese harmonisatie techniek en regelgeving
- ❑ Regie bij het Rijk

Waterstof op zee

- Energie en grondstof, o.a. voor de industrie.
- Systeemrol voor flexibiliteit en leveringszekerheid.
- Productie op zee kan competitief worden met productie op land na 2030.

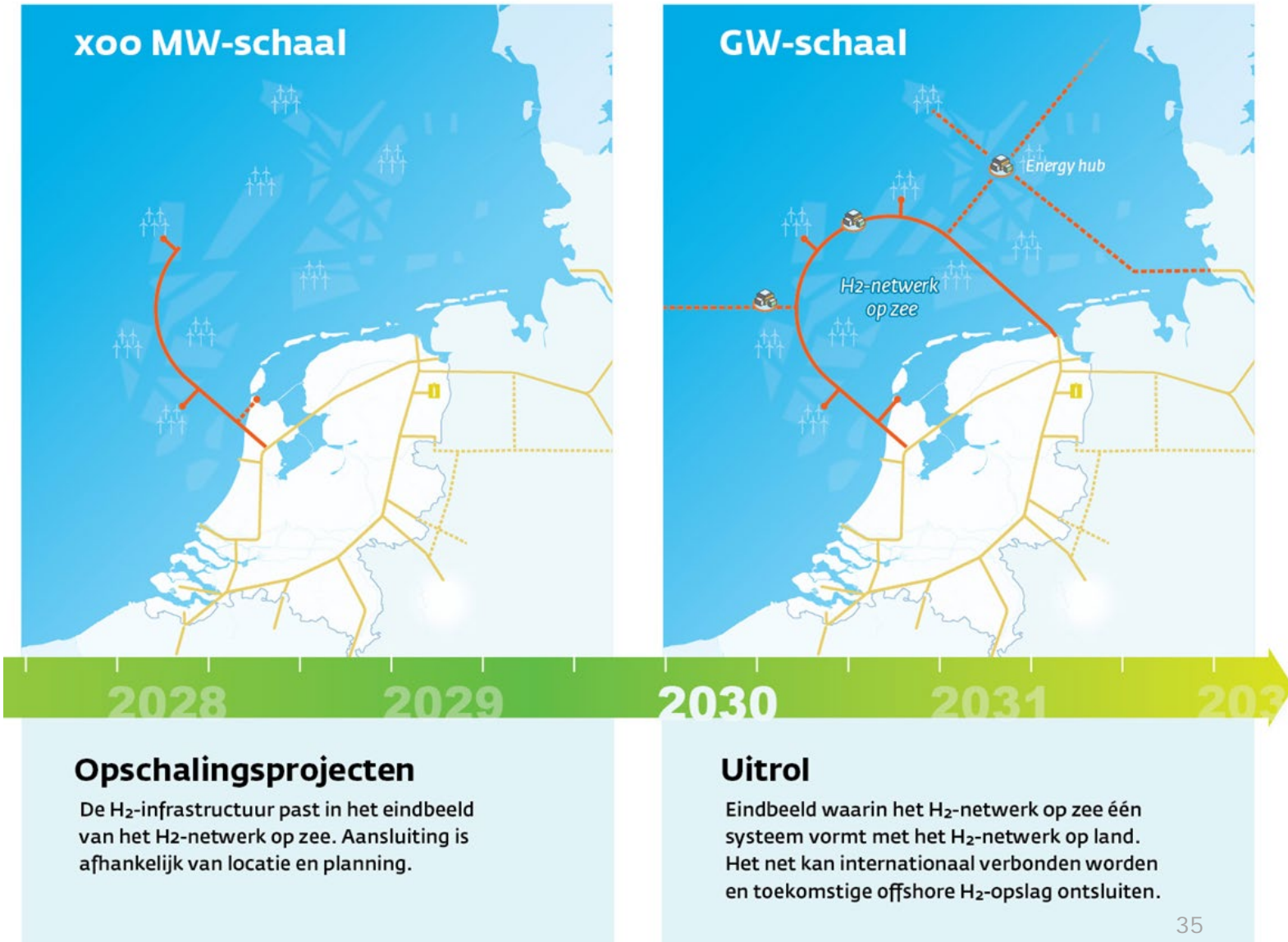

Impressie

Fasering

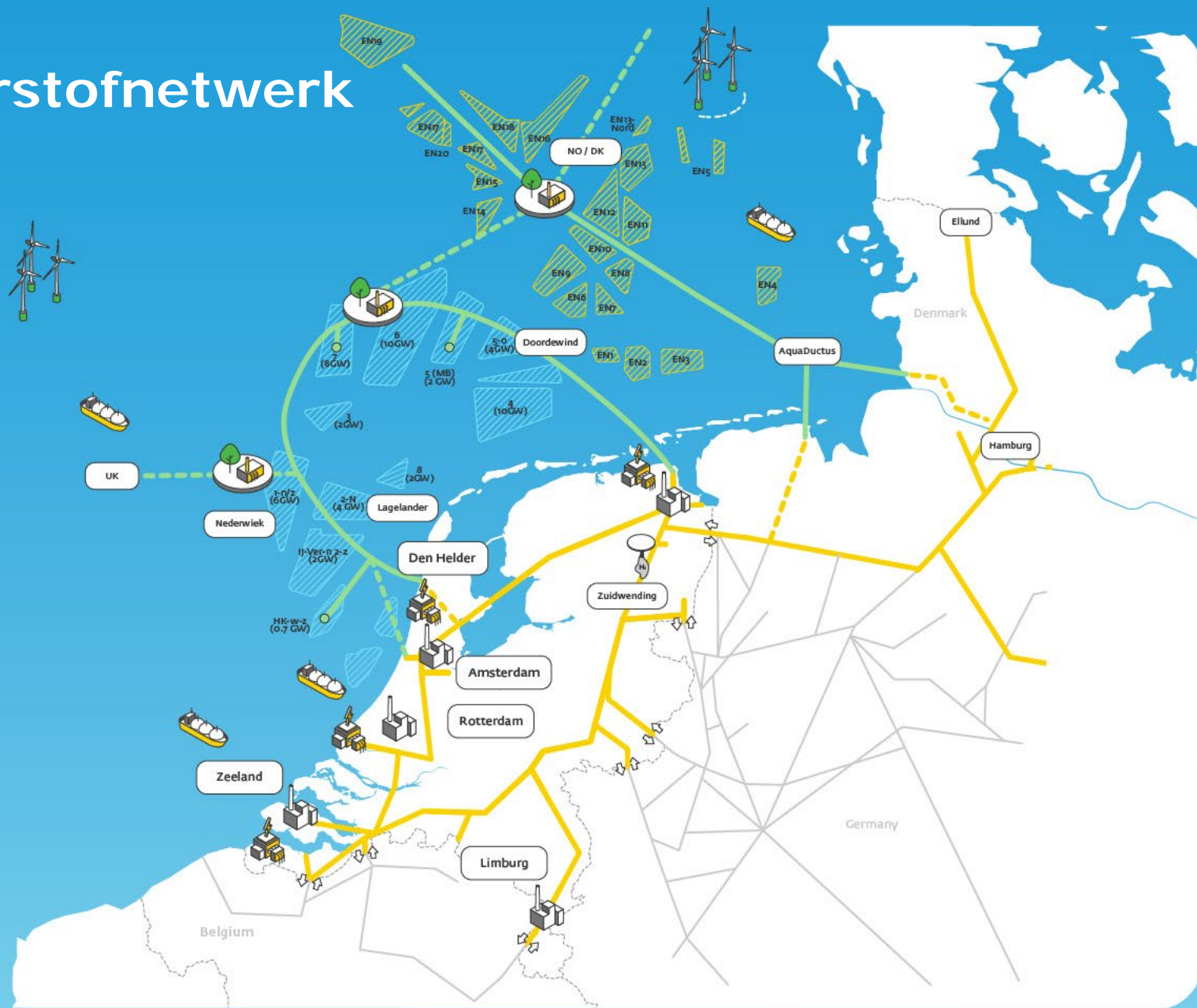
- Aanlandingsmogelijkheden worden bepaald in VAWOZ.
- Dit bepaalt de daadwerkelijke volgorde van de ontwikkeling.
- Voor 2030 demonstratieprojecten aansluiten.
- Doorontwikkeling richting verder gelegen gebieden windgebieden daarna.

Onze visie op het waterstofnetwerk

Uitgangspunten

- Zee en land vormen één systeem.
- Offshore connecties met andere landen.
- Dedicated waterstoftransport.
- Open access, non discriminatoir.
- Hergebruik wenselijk, indien tijdig beschikbaar en technisch mogelijk.

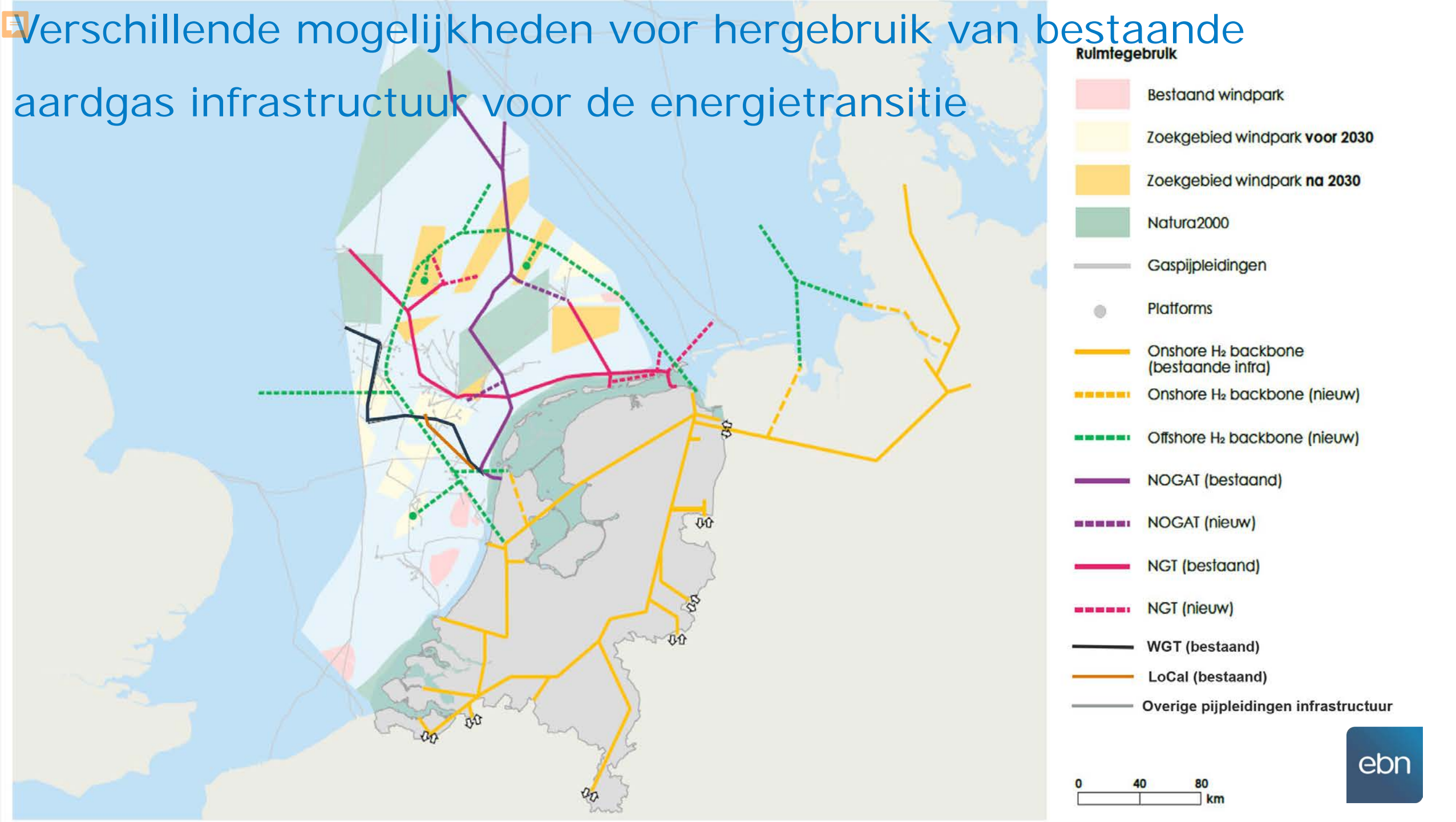
Vervolgstappen

› Door samenwerken met belanghebbenden resultaten realiseren

1. **EIPN**
2. **Uitwerking verschillende scenario's**; EZK, EBN, verschillende pijpleiding operators en Gasunie, afwegingskader hergebruik en nieuwbouw.
3. **Bewaken holistische blik**, optimale inzet voor het versnellen van de energietransitie op de Noordzee

Verschillende mogelijkheden voor hergebruik van bestaande aardgas infrastructuur voor de energietransitie

Wat zijn de afwegingen voor hergebruik?

- **Realiseren versnelling**

- Groot deel infra al aanwezig
- Bijmenging mogelijk snel inzetbaar
- Faciliteren pilotprojecten
- Kennis en expertise huidige pijpleiding operators
- Aanlanding al aanwezig
- Minder stikstofruimte vereist
- Gepositioneerd bij potentiële toekomstige
ondergrondse waterstofopslag in (lege)gasvelden

- **Maatschappelijke kosten en baten**

- Ecologie
- Kosten nieuwbouw versus kosten hergebruik

Onderzoeken randvoorwaarden in scenario's

- **Aansluiting op de waterstofketen**
  - Hoe ziet de aansluiting op elementen als Den Helder en Eemshaven eruit?
  - Wat is de noodzaak voor nieuwe aanlandingen?
  - Op welke punten is nieuwe infrastructuur wenselijk?
- **Geschiktheid**
  - Een aantal bestaande pijpleidingen is al gecertificeerd voor waterstoftransport, welke technische zaken moeten er verder nog worden onderzocht?
- **Timing & flexibiliteit**
  - Op welke momenten zijn de leidingen beschikbaar?
  - Kunnen we op korte termijn voldoende flexibel zijn? (is bijmengen bijv. een optie voor afvoer waterstof pilotprojecten?)

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

**Hartelijk dank voor uw
deelname!**

dinsdag 14 februari 2023